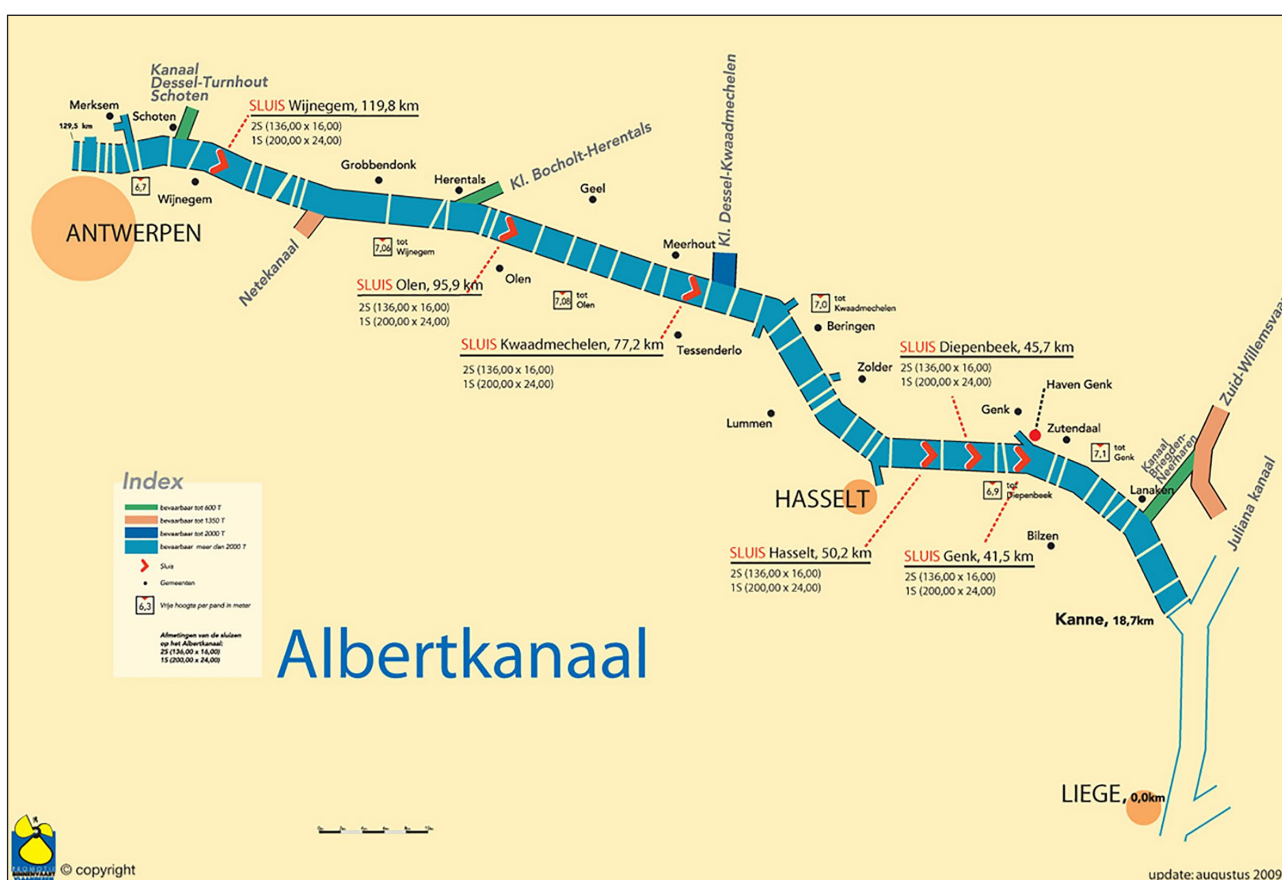

Het Albertkanaal

Het Albertkanaal is 129 km lang en verbindt het industriebekken van Luik via de Maas met de haven van Antwerpen. Het kanaal doorkruist 4 rivierbekkens: het Maasbekken, het Demerbekken, het Netebekken en het Benedenscheldebekken.

In Monsin (Luik) staat het kanaal in open verbinding met de Maas. Van hieruit wordt Maaswater naar het Albertkanaal geleid met een voedingsdebiet van ongeveer 20 m³/s. De Maas is echter een regenrivier met een sterk wisselend debiet. Haar winterdebiet kan meer dan 1000 m³/s bedragen, terwijl haar zomerdebiet tot lager dan 20 m³/s kan gaan. Op 17 januari 1995 sloten Vlaanderen en Nederland het Maasafvoeroverdrag. Een verdrag dat afspraken bevat rond de toegestane waterafname van de Maas en de verdeling van het water tussen Vlaanderen en Nederland.

Vaartechnische gegevens van het Albertkanaal - bron: De Vlaamse Waterweg nv.

Het Albertkanaal vroeger en nu

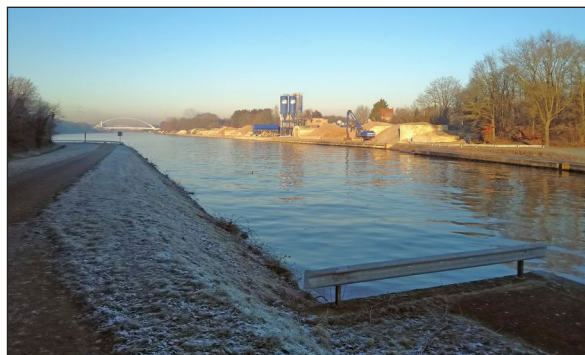
Rond 1900 ontstonden er problemen met het transport op de Kempense kanalen. Door de ontdekking van steenkool in Limburg en de groeiende staalindustrie in Luik werden de Kempense kanalen al gauw te klein en de scheepvaart werd vertraagd door het groot aantal sluisen en beweegbare bruggen. In 1910 ontstond de gedachte aan een rechtstreekse verbinding tussen Luik en Antwerpen, een verbinding die langs de Kempense kanalen zou lopen. Dit nieuwe kanaal moest toegankelijk zijn voor schepen met een tonnenmaat tot 2000 ton. In 1930 gaf koning Albert I de symbolische eerste spadesteek voor het kanaal dat naar hem werd genoemd.

Gedurende negen jaar hebben bijna 12.000 mensen aan het nieuwe kanaal gewerkt. Het hoogteverschil tussen Luik en Antwerpen van 55 meter wordt door zes sluizen overwonnen.

In 1940 werd het Albertkanaal in gebruik genomen, maar door de oorlog kwam de exploitatie pas in 1946 goed op gang.

De economische welvaart, de motorisering en de stijging van de tonnenmaat zorgden er voor dat het kanaal al snel verzadigd raakte. In 1968 werden de eerste moderniseringswerken uitgevoerd: het kanaal werd verbreed tot 100 meter, de oevers verstevigd en op elk van de zes sluizencomplexen werd een duwvaartsluis gebouwd van 200 meter lang en 24 meter breed.

Om de blijvende groei op te vangen en vervoer over het water verder aan te moedigen wordt het kanaal opnieuw aangepakt. Alle 62 bruggen over het Albertkanaal worden verhoogd tot minstens 9,10 m met een doorvaarbreedte van 86 m. Op deze manier zullen schepen met vier lagen containers onder de bruggen kunnen doorvaren en vierbaksduwvaarten tot 10.000 ton elkaar veilig kunnen kruisen. Momenteel wordt de spoorwegbrug in Herentals aangepakt, Viersel kreeg een nieuwe brug, de nieuwe brug in Massenhoven is toegankelijk sinds 2021 en in 2023 staat de constructie van een nieuwe brug in Wijnegem gepland.

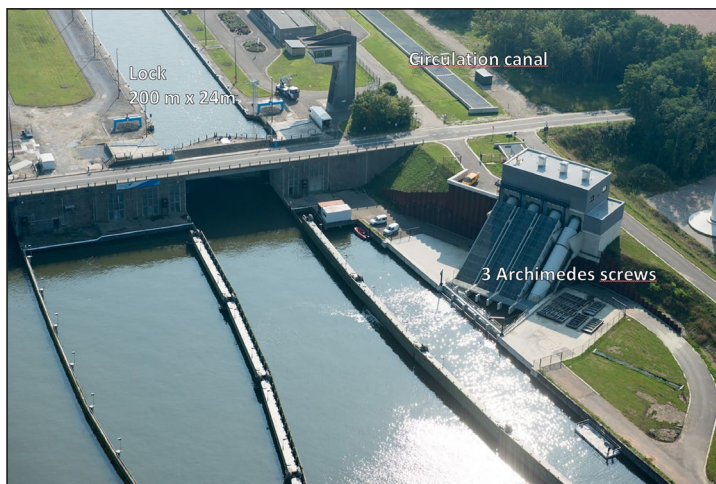

Het Albertkanaal in Herentals.

De bijna 40 miljoen ton goederen die jaarlijks getransporteerd worden via het Albertkanaal maken deze waterweg tot de belangrijkste scheepvaartroute in Vlaanderen. De opwaardering van het Albertkanaal geniet ook steun van de Europese Unie. Europa investeert 27 miljoen euro in dit project ter bevordering van goederentransport over het water.

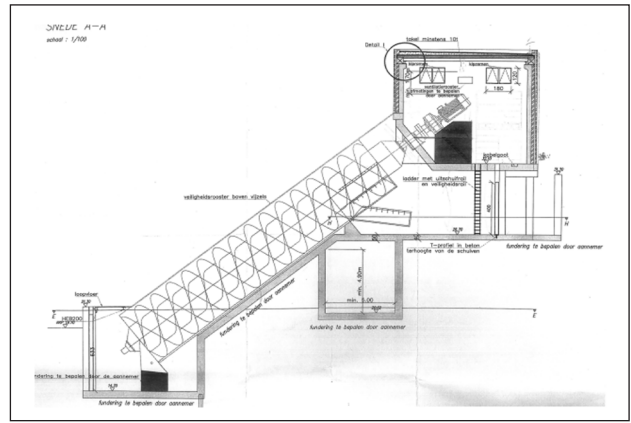
Klimaatverandering en scheepvaart

Het Maaswater dat het Albertkanaal en de Kempense kanalen bevoeit, wordt gebruikt voor verschillende toepassingen. Naast het belang van voldoende water voor de binnenvaart, wordt er kanaalwater onttrokken voor drinkwaterproductie, voor koel- en proceswater door industrie, voor elektriciteitsproductie en tenslotte ook in beperkte mate voor irrigatie van natuurgebieden en landbouwgronden. Het Maasafvoeroverdrag beperkt echter het onttrekkingsdebiet uit de Maas tijdens droge perioden. Hierdoor kan mogelijk niet voldaan worden aan de normale waterbehoefte van de kanalen. En dat heeft gevolgen voor de gebruikers en voor de economie.

Bron: De Vlaamse Waterweg nv.

Om negatieve gevolgen te vermijden zonder afbreuk te doen aan het Maasafvoeroverdrag worden waterbesparende maatregelen op het Albertkanaal toegepast. De belangrijkste maatregel is de constructie van pompinstallaties en waterkrachtcentrales aan de sluiscomplexen die het Albertkanaal op peil houden bij waterschaarste en groene stroom genereren bij wateroverschot. De combinatie van pompinstallatie en waterkrachtcentrale is uniek in de wereld. Reeds vier van de zes sluizencomplexen zijn hiermee uitgerust. De overig twee, waaronder de sluis van Wijnegem, volgen nog.

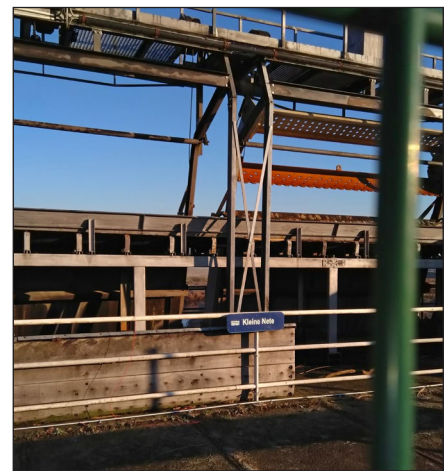

Bron: De Vlaamse Waterweg nv. Afmetingen van de Archimedes schroeven in de installaties: L: 28m, diameter: 4.3m, gewicht: 85ton, capaciteit: 3 à 5 m³/s.

Industrie en drinkwaterproductie naast mekaar

De aanwezigheid van het Albertkanaal en het wegennet maakt de ligging langs het kanaal voor bedrijven logistiek interessant. De bedrijven gebruiken het kanaal als vervoersweg, als bron voor proceswater en koelwater. We vinden o.m. betoncentrales (Kerkstoel, Makobeton, Grobeton), bouwbedrijven (Deckx & Zn, Eurodal), voedingsindustrie (Lu De Beuckelaer), meststofbedrijven (Janssens-Smeets),...

Tussen de Limburgs-Antwerpse grens en de sluis van Wijnegem mogen bedrijven hun gezuiverd afvalwater niet lozen in het kanaal omdat ter hoogte van Broechem water uit het Albertkanaal onttrokken wordt voor de productie van drinkwater. Verkeersborden op de bruggen maken ook schippers hierop attent. Het gezuiverd bedrijfsafvalwater dat nog steeds een bepaalde vuilvracht bevat, wordt geloosd in de beken langs het kanaal en niet in het Albertkanaal. De beken komen niet in contact met het kanaalwater. Beken die het kanaal kruisen worden via een duiker onder het kanaal doorgeleid.

Constructie aan de doorgang van de duiker.

In Grobbendonk leidt een duiker de Kleine Nete en de Laak onder het kanaal door van de rechteroever naar de linkeroever.

Nood aan een goede ecologische toestand, belangrijk voor drinkwaterproductie en biodiversiteit

De waterkwaliteit van het Albertkanaal wordt niet beïnvloed door omliggende beken, maar is wel afhankelijk van de toestand van het Maaswater. De waterkwaliteit van het Albertkanaal scoort echter nog steeds niet goed. Het waterbedrijf water-Link (vroegere Antwerpse Waterwerken) beheert het drinkwaterproductiecentrum van Oelegem waar het oppervlaktewater aan een doorgedreven zuivering wordt onderworpen.

De Kleine Nete.

Ook de ecologische toestand van het Albertkanaal scoort niet goed. Het Albertkanaal is een kunstmatig waterlichaam dat in hoofdzaak ingericht is voor scheepvaart. Ondanks initiatieven om er vissen uit te zetten, blijft het visbestand op het Albertkanaal ondermaats. Intensieve scheepvaart, weinig schuilgelegenheid voor vissen, te weinig waterplanten en voedsel voor de vissen, te weinig paaiplaatsen zijn allemaal oorzaken van het lage visbestand.

De sluiscomplexen op het kanaal vormen bovendien barrières voor vismigratie. Een studie van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) wijst op een aanzienlijke schade aan het visbestand veroorzaakt door de Archimedesschroeven van de pompinstallaties en de waterkrachtcentrales aan de sluisen. Het INBO onderzoekt momenteel welke technieken voor viswering efficiënt ingezet kunnen worden ter hoogte van de waterkrachtcentrales om de vissen te beschermen tegen verwonding.

Drinkwaterwinning langs het Albertkanaal.

Aanduiding drinkwaterwinning

Natuur langs het Albertkanaal

De ongunstige structuurkenmerken als 'betonnen bak' beperken de biodiversiteit in het Albertkanaal, maar langs het kanaal kleurt het landschap groen tussen de industrieterreinen en gemeenten door. Her en der sluiten Natura 2000 habitatrichtlijngebieden langs linker- en rechteroever van het Albertkanaal aan. Ter hoogte van Grobbendonk bijvoorbeeld vormt de rechteroever een kilometerslange groene gordel met heide, berken, dennen en sparren - de typische begroeiing van een Kempense zandbodem. Het Kempisch heideschaap wordt er ingeschakeld in het bermenbeheer, belangrijk voor de bescherming van de veldparelmoervlinder.

Op de rechteroever ligt een 250 ha groot militair domein, maar beschermd als landschap. Veel militaire domeinen hebben een belangrijke natuurwaarde. Dit militair domein herbergt een typische fauna en flora met reeën, vossenburchten en zeldzame planten zoals wolfsklauw.

In Oelegem werden natuurvriendelijke oevers en twee zwaluwmuren aangelegd.

Vernieuwde oever, plasberm.

Recreatie

Langs het Albertkanaal zijn tal van watersportverenigingen. Elke gemeente heeft er minstens één. Op verschillende plaatsen zijn aanlegsteigers voor plezierbootjes en trailerhellingen om de bootjes te water te laten. Van Grobbendonk tot Herentals is een snelvaartzone afgebakend: hier mogen jetskiërs en speedbootjes een hogere snelheid halen dan op andere plaatsen. In Zandhoven (Viersel) is op de linkeroever een heel stuk van het kanaal voorbehouden voor watersport en bijbehorende toeristische accommodatie. Ook hengelaars wagen hun kans op verschillende plaatsen langs het Albertkanaal.